

Sygn. akt II Ca 1411/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Alina Szymanowska

Sędziowie: SO Marcin Miczke

SO Ewa Blumczyńska (spr.)

Protokolant: prot. sąd. Marta Miernik

po rozpoznaniu w dniu 6 kwietnia 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa M. J.

przeciwko (...)Sp. z o.o. z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego we Wrześni

z dnia 13 maja 2016 r.

sygn. akt I C 1860/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu we Wrześni do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Marcin Miczke Alina Szymanowska Ewa Blumczyńska

UZASADNIENIE

Powódka M. J. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...)Sp. z o.o. z siedzibą w W. kwotę skapitalizowanych odsetek w wysokości 15.461,06 zł. Ponadto o zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty zaległych odsetek dd dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż w dniu 25 lipca 2014 roku zawarła przed Sądem Rejonowym w Ś. została zawarta z pozwaną ugodą na mocy której pozwana miała spłacić całą kwotę zadłużenia (kwota pożyczki i odsetki) do dnia 31 stycznia 2015r. Poza tym, że po upływie terminu zapłaty wynikającego z ugody pozwana nie dokonała spłaty zadłużenia.

W terminie od dnia 03 lutego 2015 roku do dnia 17 czerwca 2015 roku sukcesywnie dokonywała przelewów na jej konto w łącznej kwocie 17.000 zł. ale po terminie spłaty nie wpłaciła spłaty tytułem odsetek umownych w wysokości 13.406,17 zł. Powódka wskazała, iż naliczyła odsetki za każdy dzień zwłoki w wysokości 0,05 % za każdy dzień

opóźnienia w terminie spłaty wynikające z 1/365 z 20 % oprocentowania umownego w skali roku wynikającego z zawartej umowy. Poza tym, że wartość wymagalnej kwoty pomniejszyła o dotychczasową spłatę przez pozwaną oraz powiększyła
o odsetki wynikające z opóźnienia w spłacie.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwana podniosła zarzut błędnego ustalenia przez powódkę wysokości odsetek ustawowych, zarzut naruszenia zasady anatocyzmu oraz zarzut powagi rzeczy osądzonej, zarzut nieprawidłowego zaliczenia przez powódkę wpłat przy wadliwie przyjętej wartości wysokości odsetek.

Na rozprawie w dniu 29 kwietnia 2014 roku powódka cofnęła pozew ponad kwotę 13. 949,44 zł i zrzekła się w tym zakresie roszczenia.

Wyrokiem z dnia 13 maja 2016r. Sąd Rejonowy we Wrześni :

1.zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 13.949,44 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 29 lipca 2015 roku do dnia zapłaty;

2.w pozostałym zakresie postępowanie umarzył;

3.zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 774 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Podstawą powyższego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego :

W dniu 28 listopada 2011 roku powódka zawarła z pozwaną umowę pożyczki w formie aktu notarialnego, nr (...) przed notariuszem G. B. na mocy której powódka zobowiązała się do udzielenia pozwanej pożyczki w kwocie 200.000 zł, która miała być płatna w trzech transzach. Pierwsza część w kwocie 18.000 zł została przekazana w dniu zawarcia umowy. Pożyczka w okresie od dnia 28 listopada 2011 roku do dnia 28 lutego 2015 roku miała być oprocentowana w wysokości 20 % w skali roku. Powódka z powodu stanu finansowego pozwanej spółki wypowiedziała umowę pożyczki z dniem 28 listopada 2012 roku i wezwała do zwrotu umowy pożyczki. Pozwana nie zwróciła kwoty pożyczki.

W związku z brakiem zwrotu kwoty udzielonej tytułem umowy pożyczki pozwana wystąpiła z powództwem do Sądu Rejonowego w Ś.przeciwko pozwanej o zapłatę kwoty 18.000 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20 % w skali roku od dnia 28 listopada 2011 roku do dnia zapłaty. Sprawę zarejestrowano pod sygnaturą akt (...). W dniu 25 lipca 2014 roku strony w niniejszej sprawie zawarły umowę na mocy której pozwana zobowiązała się do zapłaty na rzecz powódki kwoty 17.000 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20 % w skali roku od dnia 28 listopada 2011 roku do dnia zapłaty.

Pomimo upływu terminu płatności wskazanego w ugodzie pozwana nie regulowała kwoty wskazanej w ugodzie.

W dniu 10 czerwca 2015 roku Sąd Rejonowy we Wrześni nadał w/w ugodzie klauzulę wykonalności.

Powódka w dniu 22 czerwca 2015 roku złożyła do Komornika Sądowego (...) M. C.wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko pozwanej. Sprawa została zarejestrowana pod sygnaturą (...)

W terminie od 03 lutego 2015 roku do dnia 17 czerwca 2015 roku pozwana sukcesywnie dokonywała spłaty na rzecz powódki. Łącznie pozwana wpłaciła na rzecz pozwanej kwotę 18.000 zł

Przy powyższych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy zważył, co następuje :

W niniejszej sprawie podstawą do obliczenia należnych powódce odsetek od odsetek stanowiła łączna kwota przyznanych jej odsetek na podstawie zawartej umowy sądowej. Wysokość odsetek umownych strony określiły w

zawartej umowie pożyczki w wysokości 20 % w okresie od 8 listopada 2011 roku do dnia 28 lutego 2016 roku. Odsetki miały zatem charakter odsetek umownych.

Powódce przysługiwało zatem prawo do skapitalizowania odsetek kapitałowych i nie zasługuje zatem na uwzględnienie zarzut pozwanej powagi rzeczy osądzonej. Powódka dokonała skapitalizowania odsetek umownych od kwoty 17.000 zł od momentu zawarcia umowy pożyczki do momentu spłaty, tj. okres ok. 1, 5 roku.

Odnosząc się do wysokości odsetek umownych należy stwierdzić, iż wysokość odsetek umownych strony określiły w umowie pożyczki. Zgodnie z art. 359 § 2⁽⁽¹⁾⁾ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Bank mógł zatem zastrzec w umowie i naliczać tytułem odsetek umownych kwotę nie większą niż czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP. W umowie pożyczki odsetki umowne zostały ustalone w wysokości 20% w stosunku rocznym. Zgodnie z informacją zawartą na stronie internetowej Narodowego Banku Polskiego (www.nbp.pl) wysokość stopy kredytu lombardowego NBP wynosiła wówczas 6,25 %. Odsetki umowne w tej wysokości były zatem mniejsze niż czterokrotności stopy kredytu lombardowego (4 x 6,25 %). Powódka prawidłowo zatem wyliczyła wysokość odsetek umownych.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy orzekł, jak w pkt 1 wyroku.

Powódka cofnęła w niniejszej sprawie pozew o kwotę 1.511,62 zł wraz z zrzeczeniem się roszczenia w tym zakresie.

W niniejszej sprawie cofnięcie pozwu nie jest sprzeczne z prawem i zasadami współzycia społecznego, nie zmierza też do obejścia prawa, dlatego Sąd uznał tę czynność za dopuszczalną.

Mając na uwadze powyższe Sąd Rejonowy na mocy art. 203 § 1 i 4 k.p.c. i art. 355 k.p.c. orzekł jak pkt 2 wyroku.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł w punkcie 3. wyroku na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. zasądzając od pozwanej na rzecz powódki kwotę 774 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Na zasadzoną kwotę złożyła się opłata od pozwu.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożyła pozwana zaskarżając wyrok w całości.

Jako zarzuty apelacyjne wskazała :

1. naruszenie art. 217 § 1, art. 227 i art. 232 k.p.c., polegające na pominięciu wyjaśnienia i ustalenia istotnej dla sprawy okoliczności, czyli nieprzeprowadzeniu prawidłowego postępowania dowodowego i nierozważeniu w sposób bezstronny oraz wszechstronny (art. 233 § 1 k.p.c.);
2. pominięcie w całości zebranego materiału - w postaci wyjaśnień informacyjnych stron, oświadczeń i zarzutów przez nie zgłaszanych i tym samym nie spełnia wymagań zawartych w art. 328 § 2 k.p.c.;
3. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Przy powyższych zarzutach apelująca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania sądowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej.

W uzasadnieniu apelacji m. in. pozwana podniosła, że wbrew ocenie Sądu Rejonowego skapitalizowanie odsetek, których zasada obliczenia została wskazane w tytule wykonawczym nie powoduje ich odrębności i zasadności dochodzenia w ewentualnym postępowaniu egzekucyjnym w oparciu o dany tytuł wykonawczy. Przy tym, że do chwili obecnej jest prowadzone przez Komornika Sądowego (...) M. C. pod sygn. akt (...) postępowanie egzekucyjne

w ramach którego powódka dochodzi tylko i wyłącznie odsetek umownych, które zostały przez nią wskazane, jako przedmiot sporu i są podstawą wydania zaskarżonego wyroku. Fakt ten został potwierdzony przez samą powódką w treści pozwu, a zwłaszcza we wniosku o wszczęcie postępowania egzekucyjnego. Powyższy błąd w ustaleniu podstawy prawnej dochodzonego roszczenia przez Sąd I instancji, został całkowicie pominięty w uzasadnieniu wyroku, co ma istotny wpływ na błędy zawarte w sformułowaniu stwierdzającym, jakoby powódka nie była w posiadaniu tytułu wykonawczego, który daje jej podstawę do dochodzenia roszczenia z tytułu odsetek wskazanych w ugodzie z dnia 25 lipca 2014 roku, co w dalszej kolejności doprowadziło do błędnego stwierdzenia o braku rozstrzygnięcia prawomocnym tytułem wykonawczym przedmiotu sporu objętego zaskarżonym wyrokiem. Ustalenie to nastąpiło nie tylko z pominięciem, lecz także wbrew treści materiału dowodowego zebranego w sprawie, poprzez brak prawidłowej wykładni przedłożonych dokumentów, albowiem jak zostało wykazane powyżej powódka nie tylko jest w posiadaniu tytułu wykonawczego obejmującego w swoim zakresie roszczenie z tytułu odsetek, lecz przede wszystkim dochodzi tegoż zobowiązania w postępowaniu egzekucyjnym. Nadto, że Sąd I instancji ustalając ostatecznie wartość przedmiotu sporu na kwotę 13.949,44 złotych, oparł się wyłącznie na wyliczeniu powódki, która nie tylko błędnie obliczyła wartość odsetek umownych, lecz także nie wykazała wszelkich wpłat jakie zostały dokonane przez pozwaną. Przy tym, że wartość odsetek umownych w wysokości 20% w skali roku wskazane przez powódkę, jest błędne albowiem zgodnie z normą art. 359 § 21 k.c. odsetki maksymalne są określane na podstawie wysokości stopy lombardowej NBP i wynoszą jej czterokrotność. Tym samym prawidłowo obliczona kwota odsetek umownych wynosi 10.301,07 zł. Poza tym, że Sąd Rejonowy całkowicie pominął wszelkie wpłaty jakie zostały wykazane w ramach toczącego się postępowania egzekucyjnego. Komornik sądowy uwzględnił udokumentowane wpłaty pozwanej i umniejszył kwotę zobowiązania z tytułu odsetek umownych do kwoty 6.131,39 zł. W konkluzji, że zaskarżony wyrok zobowiązuje ją do zapłaty na rzecz powódki kwoty, która jest już objęta innym tytułem wykonawczym i jest dochodzona w postępowaniu egzekucyjnym.

W odpowiedzi powódka wniosła o :

1. o oddalenie apelacji w całości;
2. o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja okazała się uzasadniona.

Na wstępie zaznaczenia wymaga, że co do zasady nie podważanym przez obie strony było, iż w przypadku, gdy wierzyciel dochodzi zapłaty należności głównej łącznie z odsetkami za opóźnienie także na przyszłość, do dnia zapłaty, zarówno należności głównej, jak i sumy odsetkowej to uwzględnienie powództwa w takiej postaci procesowej oznacza stan rzeczy osądzonej, także w przedmiocie odsetek. Poza tym, że wierzyciel nie może oczekiwać dalszych korzyści w postaci odsetek od odsetek już zasądzonych dopóki nie wystąpi z nowym roszczeniem tj. o odsetki od odsetek. Przy tym, że nie jest dopuszczalne dochodzenie w nowym procesie zaległych odsetek, które zostały prawomocnie zasądzone na rzecz wierzyciela, jako świadczenie uboczne wraz z roszczeniem głównym.

Jednocześnie apelująca nie kwestionowała, że zawarła z powódką przed tamt. Sądem w dniu 25 lipca 2014r. ugodę w oparciu o którą zobowiązała się do zapłaty na rzecz powódki kwoty 17.000 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości 20 % w skali roku od dnia 28 listopada 2011 roku do dnia zapłaty do 31.01.2015r. Nadto bezspornym między stronami było, że powódka z tytułu zadłużenia dokonała określonych wpłat, w tym również w ramach wszczętego przez powódkę postępowania egzekucyjnego.

Zatem punktem wyjścia dla Sądu Rejonowego było dokładne ustalenie żądania powódki w konkretnej sytuacji materialnoprawnej oraz ustalenie okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie. Oznaczenie bowiem przez stronę powodową roszczenia procesowego wyznacza w zasadzie przedmiot rozpoznania sprawy. Zatem pozew oprócz spełnienia warunków formalnych winien spełnić elementy pozwalające na dokonanie analiza pod kątem jego zasadności a w konsekwencji rozstrzygnięcia oczekiwanego przez stronę powodową. Zatem zgodnie z art. 187

§ 1 kpc, powódka powinna była dokładnie określić żądanie, granicami którego związany byłby Sąd Rejonowy, jako rozpoznający sprawę.

Tymczasem zarówno pozew, jak i pisemne „zestawienie” określonych kwot złożone przez powódkę na rozprawie w dniu 29 kwietnia 2016r. nie pozwalały na dokonanie analizy pod kątem zasadności dochodzonych przez powódkę należności. Przy tym „zestawienie” to nie zostało doręczone pozwanej celem ewentualnego ustosunkowania. Przy tym Sąd Rejonowy nie odniósł się do argumentacji pozwanej, w tym odnośnie należności wyegzekwowanych przez Komornika Sądowego (...) M. C. w postępowaniu egzekucyjnym (sygn. akt (...)) w ramach którego powódka dochodziła należności objętych wskazaną ugodą a nie wykluczone, że również obejmujących przedmiot niniejszego procesu.

W świetle tych ustaleń poczynionych w niniejszym postępowaniu odwoławczym oraz rozstrzygnięcia uwzględniającego powództwo niezbędnym jest zaznaczenie, że związanie granicami żądania nie oznacza bezwzględnego związania samym sformułowaniem żądania i sąd na każdym etapie powinien dbać o prawidłowe i dostatecznie szczegółowe oraz precyzyjne jego sformułowanie, a braki w tym zakresie winny być uzupełniane na wstępnym etapie postępowania na zarządzenie przewodniczącego - w przypadku pozwu w trybie art. 130 kpc, a w toku procesu w ramach art. 212 kpc.

Zaniechanie ze strony Przewodniczącego dokonanie tych czynności pomimo braków pozwu oraz ze strony Sądu Rejonowego brak podjęcia czynności mających na celu dokładne określenie żądania nie pozwala na dokonanie kontroli instancyjnej.

W konsekwencji uzasadnienie zaskarżonego wyroku także nie odpowiada wymogom z art. 328 § 2 kpc. Jest ono pobieżne a ocena prawna ogólnikowa. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że z natury rzeczy sposób sporządzenia uzasadnienia orzeczenia nie ma wpływu na wynik sprawy, ponieważ uzasadnienie wyraża jedynie motywy wcześniej podjętego rozstrzygnięcia. Niemniej uzasadnienie zaskarżonego wyroku uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia. Przy tym nie daje się odczytać, jaki stan faktyczny lub prawny stanowił podstawę rozstrzygnięcia i tym samym uniemożliwia kontrolę instancyjną.

W konsekwencji w ocenie Sądu odwoławczego nie rozpoznana została istota sprawy.

W judykaturze pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. jest wykładane jednolicie. W wyrokach z dnia 9 stycznia 2001 r., I PKN 642/00 (OSNAPiUS 2002, nr 17, poz. 409), z dnia 5 lutego 2002 r., I PKN 845/00 (OSNP 2004, nr 3, poz. 46), z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00 (OSP 2003, nr 3, poz. 36), z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, z dnia 24 marca 2004 r., I CK 505/03 (Monitor Spółdzielczy 2006, nr 6, s. 45) oraz z dnia 16 czerwca 2011 r., I UK 15/11 (OSNP 2012, nr 15-16, poz. 199) przyjęto, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd zaniechania zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony.

Taka sytuacja ma miejsce w przedmiotowej sprawie. Sąd Rejonowy bowiem wobec braku podjęcia niezbędnych czynności dla określenia przedmiotu żądania a pomimo tego jego uwzględnienie w kwocie ostatecznie przez powódkę dochodzonej nie zbała materialnoprawnej podstawy żądania i w istocie nie odniósł się do argumentacji pozwanej.

W konkluzji stwierdzić należało, że apelacja okazała się zasadna i w związku z tym Sąd odwoławczy orzekł jak w wyroku na podstawie art. 386 § 4 kpc. Orzeczenie o kosztach postępowania oparte zostało o uregulowanie zawarte w art. 108 § 2 kpc.

Zatem przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy zobliguje powódkę do dokładnego ustalenia żądania pod kątem materialnoprawnym oraz do przedstawienia okoliczności faktycznych uzasadniających to żądanie a następnie umożliwi pozwanej odniesienie się do tak sprecyzowanego roszczenia powódki, w tym odnośnie tytułu i wysokości wpłat uiszczonych powódce, również w ramach toczącego się postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego (...) M. C. o sygn. akt (...). W związku z tym koniecznym będzie na wstępie zwrócenie akt

Komornikowi celem ich uzupełnienia o aktualny materiał i również rozważenie po sprecyzowaniu przez powódkę swojego roszczenia, czy informacja Komornika zawarta na k. 95 akt dotycząca spłaty przez pozwaną całości zadłużenia w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym pod sygn. akt (...) z wniosku powódki ma znaczenie dla przedmiotu rozstrzygnięcia.

SSO Ewa Blumczyńska SSO Alina Szymanowska SSO Marcin Miczke